

ԿԱՐՄԻՔ

Նունե Ալբերտի Մինասյանի

«1960-1980 թվականների հայկական գրքային գրաֆիկան» թեկնածուական
ատենախոսության վերաբերյալ՝

ներկայացված ԺԷ.00.03 – «Կերպարվեստ, դեկորատիվ և կիրառական արվեստ,
դիզայն» մասնագիտությամբ

արվեստագիտության թեկնածուի գիտական աստիճանի հայցման համար

Հայկական գրաֆիկան հին պատմություն ունի: Ձեռագիր գրքերի գեղարվեստական ձևավորման ու նկարագարումն արվեստը՝ գրքի գրաֆիկան կամ, ինչպես արդեն 20-րդ դարում սկսեցին անվանել, գրքարվեստը, սկզբնավորվել է դեռևս միջնադարում՝ գրքի ստեղծման հետ: 17-18-րդ դարում այն առանձնապես զարգացում է ապրել, հետագայում էլ, շարունակելով իր ուղին, բնականաբար, կրել է տիրող քաղաքական ու հասարակական իրավիճակի կնիքը: 1960-1980-ական թթ. սկսած համեմատաբար բարենպաստ պայմաններում ձևավորվող մշակութային կյանքում, կերպարվեստի մյուս ճյուղերի հետ զուգահեռ, հայկական գրաֆիկան ևս առաջխաղացում է ունենում գրքարվեստի, հաստոցային գծանկարի, պլակատների ու ծաղրանկարի ասպարեզում՝ անմիջական ազդեցություն ունենալով նաև ժանրաթեմատիկ ու կերպարային բովանդակության վրա: Հայ վարպետները գեղանկարի հետ մեկտեղ, շարունակում են ստեղծագործել նաև գրաֆիկայի բոլոր տեսակներում և ժանրերում:

Այս առումով Ն. Մինասյանի ատենախոսության թեման միանգամայն արդիական է: Թեև տվյալ ժամանակաշրջանի գրքարվեստը ներկայացվել է հայ կերպարվեստին նվիրված վերլուծություններում, այդուհանդերձ, պետք է նշել, որ այս թեմայով չկա որևէ ամփոփ ուսումնասիրություն: Ուստի, միանգամայն ողջունելի է թեմայի ընտրությունը:

Պետք է նշել, որ ատենախոսության գիտական նորույթը պայմանավորված է ոչ միայն թեմայի ընտրությամբ, այլև հեղինակի կատարած ուսումնասիրությամբ: Աշխատությունն ամբողջական պատկերացում է տալիս ոչ միայն գրքարվեստի, այլև տիրող ժամանակաշրջանի ու ողջ քաղաքական, մշակութային իրավիճակի մասին:

Հետամուտ լինելով իր նպատակին՝ ատենախոսը հիմնովին ուսումնասիրել է 1960-1980թթ. ստեղծագործողների ժառանգությունը, ինչպես նաև հասանելի գրական

նյութը՝ սկսած արժույթներից և կատալոգներից մինչև համացանցային ռեսուրսներ:

Աշխատությունն ունի հստակ և տրամաբանված կառուցվածք: Այն բաղկացած է ներածությունից, երեք գլխից, եզրակացություններից, օգտագործված գրականության ցանկից և հավելվածներից:

Ներածության մեջ հիմնավորված է թեմայի ընտրությունը, ներկայացված են նրա մշակվածության աստիճանը, աշխատության նպատակն ու խնդիրները, գիտական նորույթը, աղբյուրները, մեթոդաբանությունը, գործնական նշանակությունը, փորձաքննությունն ու կառուցվածքը:

Առաջին գլխում հեղինակը ներկայացրել և ուսումնասիրել է այն պատմական իրավիճակը (քաղաքական ու մշակութային իրադարձություններ, «ձևալ» և այլն), ուր ձևավորվել է 1960-1980-ականների գրքային գրաֆիկան: Ուսումնասիրվել են գրքի ձևավորման նոր միտումները: Առանձին անդրադարձ է կատարվել նաև Հայաստանում տպագրված թարգմանված հրատարակություններին և մատենաշարերի ու բազմահատորյակների ձևավորումներին:

Երկրորդ գլխում ներկայացված են 1930-1950-թթ. ստեղծագործած արվեստագետները, ում աշխատանքներով էլ կարելի է բնորոշել ժամանակի գրքարվեստի միտումները: Ներկայացվում են Կարապետ Տիրատուրյանի, Արա Բեքարյանի, Էդուարդ Իսաբեկյանի, Խաչատուր Գյուլամիրյանի, Արտաշես Հունանյանի, Գրիգոր Խանջյանի, Միհրան Սոսոյանի գրքային ձևավորումները:

Երրորդ գլխում անդրադարձ է կատարվում «Նոր սերնդի» արվեստագետների գրքային ձևավորումներին (Վաղինակ Մանդակունի, Ալեքսանդր Գրիգորյան, Լիդա Խանամիրյան, Աիդա Բոյաջյան, Կարեն Սմբատյան, Հենրիկ Մամյան, Ալբերտ Յարայան, Անդրանիկ Կիլիկյան, Արա Բաղդասարյան) և մանրակրկիտ ներկայացվում ոչ միայն ստեղծագործությունները, նրանց կառուցվածքը, նկարչի մոտեցումը, այլև, ինչը շատ ողջունելի է, հանգամանորեն վերլուծության են ենթարկվում երկու հեղինակների՝ գրողի ու նկարչի՝ թեմայի ընկալման առանձնահատկությունները: Այս ամենով առավել լիարժեք է դառնում թեմայի, ստեղծագործության ընկալումը:

Իբրև շարադրանքի ամփոփում, դիսերտանտը հանգամանորեն ներկայացրել է ուսումնասիրության արդյունքում ձևակերպված եզրակացությունները, նաև՝ թե ինչ ազդեցություն է ունեցել ժամանակաշրջանը հեղինակի ու նրա ստեղծագործության վրա, բնութագրել է «ժամանակի շունչը»:

Բնութագրելով Ն. Մինասյանի դիսերտացիոն աշխատանքը՝ կարող ենք փաստել, որ այն ինքնուրույն և լուրջ ուսումնասիրություն է, որն ամբողջական ու հստակ պատկերացում է տալիս տվյալ ժամանակաշրջանի գրքային գրաֆիկայի, գրքարվեստի մասին: Հեղինակը մանրակրկիտ քննության է ենթարկել պատմագեղարվեստական նյութը, ուսումնասիրել արվեստագետների ստեղծագործությունների թեմատիկ, պատկերաբովանդակային և ոճաձևաբանական առանձնահատկությունները: Շարադրանքում առկա են նաև համեմատություններ այլ հեղինակների նույնանուն ստեղծագործությունների հետ, ինչը, անշուշտ, հարստացնում է բովանդակությունը:

Աշխատության մյուս արժանիքը պարզ, մատչելի և հստակ շարադրանքն է: Ինչ վերաբերում է տեքստի հավելվածին, ապա այն բաղկացած է գունավոր վերատպություններից և պահպանված բնօրինակների տվյալներից, իսկ դրանց բացակայության դեպքում՝ ձևավորված գրքերում տպագրված վերատպություններից:

Չունենալով էական դիտողություններ աշխատության բովանդակության վերաբերյալ՝ այդուհանդերձ կուզեիմք նշել հետևյալը:

1. Տեքստի շարադրանքում կամ համեմատություններում, որևէ հեղինակին առաջին անգամ անդրադառնալիս, որոշ դեպքերում հանդիպում ենք անվան սկզբնատառին և ազգանվանը՝ ամբողջությամբ (օր. Մ. Սանայան, Գ. Դորե և այլն...): Ցանկալի կլիներ ստեղծագործողներին առաջին անգամ անդրադառնալիս նշել անունն ամբողջապես:
2. Աշխատության ընթացքում ներկայացվող ստեղծագործություններում ու դրանց վերլուծություններում բացակայում է համարակալումը (օր. տե՛ս նկ. 1, տե՛ս նկ. 2 և այլն), որոնք, սակայն, համարակալված տեղ են գտել հավելվածում: Տեքստում նկարների համարակալումն ավելի մատչելի կդարձներ նյութի ընկալումը:
3. Ստեղծագործողներին ներկայացնելիս, որոշ դեպքերում բացակայում է անդրադարձը նրանց կյանքին ու ստեղծագործական ուղուն (կարելի էր նշել թեկուզ տողատակում):

Բնականաբար, այս մասնավոր դիտողությունները չեն կարող ազդել ատենախոսության ընդհանուր դրական գնահատականի վրա: Հետազոտության հիմնական դրույթներն արտացոլված են սեղմագրում և Ն. Մինասյանի գիտական հրապարակումներում: Մասնագիտական որոշ խմբագրումից հետո

ատենախոսությունը խիստ ցանկալի կլիներ լույս ընծայել պատկերազարդ մենագրության տեսքով:

Այսպիսով, Նունե Ալբերտի Մինասյանի «1960-1980 թվականների հայկական գրքային գրաֆիկան» թեմայով ատենախոսությունը լիովին համապատասխանում է Հայաստանի Հանրապետությունում գիտական աստիճանաշնորհման կանոնակարգի 7-րդ կետի՝ «գիտության տվյալ բնագավառում կարևոր նշանակություն ունեցող խնդրի լուծում» պայմանին, իսկ հեղինակը, անկասկած, արժանի է հայցվող գիտական աստիճանին, ինչի համար միջնորդում եմ Արվեստագիտության 016 մասնագիտական խորհրդի անդամների առջև:

Պաշտոնական ընդդիմախոս՝

ԵՊՀ Հայ արվեստի պատմության և տեսության ամբիոնի դասախոս,
արվեստագիտության թեկնածու՝

Հռիփսիմե ՎԱՐԴԱՆՅԱՆ

ԵՊՀ Հայ արվեստի պատմության և տեսության ամբիոնի դասախոս,
արվեստագիտության թեկնածու Հռիփսիմե Վարդանյանի ստորագրությունը
վավերացնում եմ՝

Արվեստագիտության 016 մասնագիտական խորհրդի գիտքարտուղար՝
ՀՀ ԳԱԱ Արվեստի ինստիտուտի տնօրենի տեղակալ,
արվեստագիտության դոկտոր, պրոֆեսոր՝

Աննա ԱՍԱՏՐՅԱՆ

14.08.2020 թ.